

מכללת הרצוג-גוש עזיון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תש"ע

הרב ישראל רוזן

ב"ה, קייץ תש"ע

המשולש שמואל, שאול ודוד - בגובה חז"ל

- א. ברכות לא,ב: ונתת לאמתך זרע אנשים - זרע שמושח שני אנשים. ומיהם: **שאול ודוד**.
- ב. בראשית רבה ע"ב: כל נשיקה של תפלות בר מן תלת. **נשיקה של גדולה** - ויקח שמואל את פך השמן... וישקהו. נשיקה של פרקים: ויפגשוהו בהר האלקים וישק לו. נשיקה של פרישות: ותשק ערפה לחמותה.
- ג. זוהר ח"ב כ:ב: בשעה שאמר הקב"ה לשמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך, מה כתיב? ויתר לשמואל ויזעק אל ה' כל הלילה (טו,יא). הניח הכל ולקח צעקה משום שהיא קרובה יותר מכולך.
- ד. מדרש שמואל יח: "ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע" (טו,כז). כנף מעילו של מי? רב ולוי, חד אמר: כנף מעילו של שאול, וחד אמר: **כנף מעילו של שמואל**.
- אמר רשב"י, נראים הדברים כנף מעילו של שמואל, שכן דרך הצדיקים להיות מצטערים בשעה שאין נטיעתם משבחת.
- ה. תענית ה,ב: "ויהי כי זקן שמואל", ומי סיב כולי האי, והא בר נ"ב הוה? אמר ר' יוחנן, זקנה קצפה עליו, דכתיב: נחמתי כי המלכתי את שאול. אמר לפניו, רבש"ע, שקלתני כמשה ואהרן, דכתיב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, מה משה ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחיי (רש"י: שלא ימות שאול).
- א"ל הקב"ה: היכי אעביד? **לימות שאול לא קא שביק שמואל**, לימות שמואל, אדזוטר מרנני אבתריה. לא לימות שאול ולא לימות שמואל? כבר הגיעה מלכות ב"ד ואין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא. - אקפיץ עליו זקנה.
- ו. תוספתא סוטה יא,ג: כתוב אחד אומר "ושמואל מת" (כה,ג), וכתב אחד אומר: "וימת שמואל" (כה,א)? אלא ושמואל מת - זו מיתה בודאי. **וימת שמואל - לענינו של שאול**.
- ז. תמורה טו,א: עשר שנים מלך שמואל בעצמו, שנה אחת שמלכו שאול ושמואל, ושתיים שמלך שאול בעצמו.
- ח. תענית ה,ע"ב: "וישאל יושב בגבעה תחת האשל ברמה" (כב,ו), וכי מה ענין גבעה אצל רמה? אלא לומר לך, מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי שנים ומחצה, **תפילתו של שמואל הרמתי**.
- ט. עירובין נג,עב: מחל לו הקב"ה על אותו עוון, שנא: מחר אתה ובניך עמי". **עמי - במחיצתי**.
- י. יבמות סה,עב: מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום שנא: אביך ציוה לפני מותו כה תאמרו ליוסף. אנא, שא נא פשע אחיך. ר' נתן אומר: מצוה, שנאמר: "ויאמר שמואל, **איך אלך ושמע שאול והרגני**". דברי ר' ישמעאל תנא, גדול השלום שאף הקב"ה שינה בו: מעיקרא כתיב: ואדוני זקן, ולבסוף כתיב ואני זקנתי.
- יא. רד"ק טו,ג: יש מפרשים כי כאשר אמר "אך נגד ה' משיחוי", **על שאול ביקש עוד**, שלא תסור ממנו המלוכה. כשראה אליאב שלא היה יפה כמותו ביקש מה' שלא יחליף שאול באחר. לפיכך ענה לו האל: אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו, **וישאל הוא שהיה יפה מראה וגבה קומה**.
- יב. מדרש הגדול דברים א,יז: 'קום משחחו כי זה הוא' (טו,יב), **בגערות** אמר לו: קום מלפניו, משיחי עומד ואתה יושב?
- יג. ילק"ש ח"ב קלד: "ויען נבל את עבדי דוד", אמר כלום בטוח הוא על שני טיפין שמשחו שמואל. היכן שמואל והיכן טיפיו?
- יד. פסחים ק"ט,א:
 אודך כי עניתנו - אמר דוד. אבן מאסנו הבונים - אמר ישי.
 מאת ה' זאת - אמרו אחיו. זה היום עשה ה' - אמר שמואל.
 אנא ה' הושיעה נא - אמרו אחיו. אנא ה' הצליחה נא - אמר דוד.
 ברוך תבא בשם ה' - אמר ישי. **ברכנוכם מבית ה'** - אמר שמואל.
 אל ה' ויאר לנו - אמר כלם. **אסדו חג בעבותים** - אמר שמואל.
 אלי אתה ואודך - אמר דוד. אלקי ארוממך - אמרו כלם.
- טו. זבחים נד,ב: "וילך הוא (=דוד) ושמואל וישבו בניו" (יט,יח). וכי מה ענין ניות אצל רמה? שישבו ברמה ועסקו בניו של עולם (רש"י): למצוא מקום לביהמ"ק מן התורה. ברמה - מקום גבוה.
- טז. רמב"ם, הקדמה למשנה תורה: דוד קבל משמואל ובית דינו.
- יז. בבא קמא סא,א: אמר דוד, כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי...
- יח. ירושלמי מגילה א,א: מגילה שמסר שמואל לדוד ניתנה להידרש. פירוש על הירושלמי: מגילה שהיה כתוב בה תבנית ביהמ"ק שמסרה הקב"ה למשה, ומשה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לשמואל ו**שמואל מסרה לדוד**.
- יט. מדרש שמואל כב: באותו הלילה **למד דוד משמואל** הנביא מה שאין תלמיד ותיק למד למאה שנה.
- כ. במדב"ר טו,יא: כמה נימין היו בכנור שהיו הלויים מנגנים בו? ז' נימין... ומי התקין להם? שמואל ודוד, שנאמר: (דה"א ט,כב) "**המה יסד דוד ושמואל** הרואה באמונתם, והם העמידו חילוקי השיר.
- כא. תענית כז,א: משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות... בא דוד ושמואל והעמידן על עשרים וארבע, שנאמר: (דברי הימים א' ט) 'המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם' - מיסודו של דוד ושמואל הרמתי העמידום על עשרים וארבע.